ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ރިބާ ހުއްދަ ކޮށްފައިވާކަން އެނގޭތޯ؟

ތައްޔާރުކުރީ:- ނިޒާމް ރަޝީދު

މުޤައްދިމާ/އެބްސްޓްރެކްޓް

އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތްގޮތުގައި ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާދަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޝަރުޢުކުރައްވައި ހުއްދަކުރައްވާފައިވާ ދާއިރާތަކެކެވެ. އަދި މިއީ އިންސާނާގެ މަސްލަހަތައްޓަކައި ހުރިހާ ބޭނުންތެރި މުހިންމު ދާއިރާތަކެވެ.

ﷲ سبحا نه وتعا لى ވަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا} މާނައީ : ...ވިޔަފާރި ކުރުންވަނީ، ﷲ، ހުއްދަ ކުރައްވާފައެވެ. އަދި، رِبا ވަނީ حرام ކުރައްވާފައެވެ. ..."[1]

ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާދަށް ވަރަށް މުހިންމު އުސޫލެއް ބަޔާންކުރައްވަމުން ﷲ سبحا نه وتعا لى ވަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ} މާނައީ :.... ވިޔަފާރިއެއް ނުވަތަ އެހެންއެއްވެސް ވިއްކުމެއް اللّٰه ގެ ޛިކުރާއި ހަނދުމަކުރުމުންނާއި، ނަމާދު قائم ކުރެއްވުމުންނާއި، زكاة ދިނުމުން، އެމީހުން مشغول ނުކޮށް ދުރުނުކުރެއް ނުވަތެވެ. ...."[2] އެހެންކަމުން ވިޔަފާރިއަށް ކުރިއަށް އަހަރެމެން ﷲ سبحا نه وتعا لى ހުއްދަކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް އެކަން ކުރުމަކީ މުހިންމުކަމެކެވެ. އަދި އެއްވެސް ގޮތުގައިވެސް ވިޔަފާރިއެއްވެސް އެހެން ނަފާއެއް ނުވަތަ ފައިދާއެއް ހޯދަންވާނީ އިސްލާމް ދީން ހުއްދަކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައެވެ. އޭރުން އެކަމުގެ ބަރަކާ ލިބިގަތުމާއި މުޖުތަމަޢަށް އަދި ހިތުގެ ޤައުމަށް ދީނީ ކާމިޔާބީ ހާސިލުވާނެއެވެ.

މުހިންމު ބަސް:- ވިޔަފާރި، އިޤްތިޞާދު، ރިބާ، އިޤްތިޞާދީ އުސޫލު،

ތަޢާރުފު:-

މިކުރުކުރުގައި ބަހުސްކުރެވޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބޭންކިން ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގެ ގޮތުގައި ރިބާވީ މުޢާމަލާތް އެބަހީ އިންޓްރަސްޓް ހުއްދަކޮށްދީފައި ވާތޯ ނުވަތަ ނުވާކަން ބަލައި ކާސް ޖެހިއްޔަ ޚުލާސާވެ.

އާދެ ރިބާގެ މާނައަކީ އިތުރުކުރުމެވެ. ﷲ سبحا نه وتعا لى ވަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {وَتَرَى ٱلْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنۢبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ} މާނައީ:- އަދި ބިންގަނޑު މަރުވެފައިވާނުކަން ތިބާ ދެކެނޭއެވެ. ފަހެ، އެ ބިމުގެ މައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ވާރޭ ފޮއްސަވައިފިއިރު، އެ ބިމުގެ ގަސްތަކުގެ حركات ފެނި، ގަސްތައް އިތުރުވެއެވެ. އަދި ހުރިހާ ބާވަތްތަކުން، ބަރަކާތްތެރި އުފެއްދިފައިވާ ގަސްތައް ފެނިގެންދެއެވެ. މިއާޔަތުގައި މިވާ {وَرَبَتْ} ގެ މާނައަކީ އިތުރުވުން ގިނަވުން މިއެވެ. އަދިވެސް

[1]- سورة البقرة 275

[2]- سورة النور 37

ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {أَن تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ} މާނައީ:- (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުންކުރެ އެއްބަޔަކު، އަނެއްބަޔަކަށްވުރެ ގިނަބަޔަކަށްކަމުގައި ވުމުންނެވެ. {أَرْبَىٰ} މާނައީ ގިނަބަޔަކަށްބަޔަކު ކަމުގައި ވުމުގެ މާނައެވެ.[3]

މިކަން ސުވާލެއްގައި ރިބާ އަކީ އިންޓަރެސްޓުތޯ ބަލައި ދިރާސާ ކުރުވޭނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި މިކަން ހުއްދަކޮށްފައިވާތީ ބަލާނެއެވެ.

1- އިންޓަރެސްޓުގެ ތަޢުރީފު:

ތާރީޚީ އިޤްތިޞާދީ އިލްމުވެރިން މިއަށް ތަފާތު މާނައިގެ ތަފާތު ތަޢުރީފުތަކެއް ދީފައި ހުރެއެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު :

- އިންޓަރެސްޓަކީ މުދަލެއް ގަންނަފަރާތުން އުމުރަށްގެ ބަދަލުގައި ދައްކާ ފީއެއް ނުވަތަ އަގެކެވެ. އާންމުގޮތެއްގައި މިއީ ފައިސާ ދަރަންޏަށް ނަގާފަރާތުން އުދަރަނި ނުދީކަމަށްބަލައި ދަރަނި ދެއްކުމާ ފުރާތަށް ދަރަނީގެ އިތުރުން ލިބިދޭ ފައިސާއެއް ނުވަތަ ޤަވާއިދުފައި ހުންނަ ނުވަތަ ރައްކާތެރިވެ ހުންނަ ފައިސާއަށް ނުވަތަ ފަސްޖެހުމުގެ އަދަދަކަށް ލިބިދޭ ފައިސާއަށް ކިޔާނަމެވެ.[4]
- އިންޓަރެސްޓަކީ ފައިސާ ދަރަންޏަށް ދޫކުރާފަރާތުން އެފައިސާ ދަރަންޏަށް ދޫކުރާތީ އިތުރަށް ނަގާ ފައިސާއަށް ކިޔާނަމެވެ. އާންމުގޮތެއްގައި ބޭންކުތަކުން ފައިނޭންސްކުރުމުގެ އަގަކީ އިންޓަރެސްޓްރޭޓެވެ. އަދި މިރޭޓު އަޅާނީ ފައިސާގެ އަގަށް އަންނަ ބަދަލާއި، ކުރެވިދާނެ ރިސްކާއި އަދި އިންފްލޭޝަން ހިސާބުގެ ސަބަބުން ބޭނުންވާ ދައްކާއެވެ.[5]
- އިންޓަރެސްޓަކީ ދަރަންޏަށް ދެންގޮސްފައިވާ ފައިސާއަށް ދަރަނިދެނިވެރިޔާއަށް އިތުރަށް ދައްކާ ފައިސާއެކެވެ.[6]
- އިންޓަރެސްޓަކީ ފައިސާ ބޭނުންކުރުމުން ލިބޭ ފައިދާއެވެ. އެބައި ފައިސާ ދަރަންޏަށް ގެންގުޅުމުގެ އަގެއް ނުވަތަ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދައްކާ ފައިދާއެކެވެ.[7]
- އިންޓަރެސްޓަކީ މުދަލުން އާމްދަނީ ހޯދައިދޭ ހިސާބު ނުވަތަ ރިބާ އާމްދަނީއެއް ނުވަތަ ކުއްޔެއް ނުވަތަ ނަފާއެކެވެ.[8]

---

[3]- އިންޓަރެސްޓު އިން އިސްލާމިކް އިކޮނޮމިކްސް :- އަންބޭސްޓަރ ބުކްސް ރިބާ ޕަބްލިޝިންގ 2006 ޞަފްޙާ 26

[4]- ދި އޮކްސްފޯޑް ޑިކްޝަނަރީ ... އޮކްސްފޯޑް ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް 2003 ޞަފްޙާ 430

"Money paid regularly at a particular rate for the use of money lent, or for delaying the repayment of a debt".

[5]-އިސްލާމީ ދީނުގައި އިންޓަރެސްޓު ... އިސްލާމިކް އިކޮނޮމިކްސް ... 2/ ޞަ

Humanomics Vol. 25 No 4,2009 P241-253 ©Emerald Group Publication Limited 0828-8666

Abu Saud,M, “money and Qirad in Islam” Studies in Islamic Economics, The Islamic Foundation, -[6] Leicester,, UK 1983 P.64

Samuelson, p., Economics 10Th Edition, MCGraw Hill, New York 1976 P.50 -[7]

Patinkin D., Studies in monetary Economics Harper And Row New York 1972, p.118 -[8]

މިތަޢުރީފުތަކަށް ބަލާއިރު ބޭންކު އިންޓްރަސްޓްގެ ގުޅުންއޮވާކަމުގައި ޤަބޫލުކުރަންޖެހެއެވެ. އެއީ ޖުރާސީމަށް
ނުވަތަ ވަޢުދާގެ ގޮތުގައި ބަދަލުގައި ފައިސާއަކުން ނުވަތަ ބަދަލުކުރުމަށް ވަކިފުރުސަތެއްދީ އިތުރުވާ
އިތުރުފައިސާ، ބޭނުން ފައިސާ ދަރަންޏެއް ދޭއިރު އަޅާ އަދާކުރާއިރު ވަކި ފުރުސަތެއް އިތުރުކުރުން
ޝަރުޠުކޮށް ދޫކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން އިންޓްރަސްޓަކީ ފައިސާ ދަރަންޏަށް ދޭއިރު ދަރަނީގެ އިތުރުން
ކަނޑައެޅިފައިވާ ނިސްބަތަކުގެ ފައިސާ ނުވަތަ ބޭންކުގައި ޖުރާސީމުގެ ގޮތުގައި ބަރައްޗާ އެކަށައެޅިގެން
ބަރައްޗާ ފައިސާ ދަރަންޏަށް ދޭއިރުގެ އެފަދަ ފައިސާއަށް އިތުރުކުރާ އިތުރުކުރުމުގެ ކަންކަމެވެ.

އަދި ހަމައެއާއެކު ރިބާގެ އިޙްސާނުގެ ތަޢުރީފާއި ގޮތުގައި އާންމުގޮތެއްގައި ބޭންކުކުރާ ތަޢާމަލާތު އިންޓްރަސްޓަށެވެ.

2- ރިބާގެ ތަޢުރީފު:

- ބަސްގެ ރޮގުން މިއީ ގިނަވުމެވެ. ނުވަތަ އިތުރުވުމެވެ. މިތަނުގައި މިދަފުތަރުގެ މަތީ ޢަބަދު ރައުސުލްމާލަށް (އެބަހީ ފައިސާ ދިނުމަކުން ލިބިގަތުމަށް ގަސްދުކުރެވޭ ފައިދާ ކުރިއަށް ގެންދަން ގޮތަކަށް) އިތުރުވާ އިތުރުވުމެވެ.[9] މިފަދަ ޔޫރަޕަ ދެ ޢާންމު ގޮތަކަށް ނަމަ މިބާރުގައި އެއިސްވެދިޔައެވެ. މާތްالله ވަހީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ [10] "އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށްވުރެ ގިނަކަމުގައި ވުމަށެވެ."
- އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި މިއީ ދުވަހުގެ ބަދަލުކުރުމަށް ކުރާ އަދަދުގައި އެއްވަރުވުން ދޫވާ މުދަލަށް އެއްވެސް ބަދަލުކާއިނުވައި އިތުރުކުރުމަށް ޝަރުޠުކޮށް މުދާ ބަދަލުކުރުމެވެ. ނުވަތަ ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ހަމަކުރެވޭ ދޮރު އެކަމެއްނުވާހެން އިތުރުކަން ބަދަލުކުރުމެވެ.
- ފަޤީހުންގެ ބޭނުމުގައި ރިބާ އަދާވެ މިގޮތުގައި ލިޔެވިފައިވެއެވެ. "ރިބާ އަކީ ހަރާމް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އިޖްމާޢުވާ އަންނަ ކަމެއް އަދި ސުނަތާ ފެންނަކަމެވެ. މާތް الله ވަހީ ކުރައްވާފައި يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ މާނައީ : "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނެވެ. ކަލޭމެންނަކީ އީމާން ވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ الله އަށް ބިރުވެތިވާ ރިބާ ހުރިކަމެވެ. އަދި ސޫދުގެ ބާކީއިން ބާކީ ފިލުވާ އެއްޗެއް، ހަމަ މިގޮތުން ދޫކޮށްލާ ހުރިކަމެވެ".
އަދިވެސް ވަޙީ ކުރައްވަނީ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ މާނައީ: "ނަމަވެސް ކަލޭމެން ތައުބާ ވެއްޖެނަމަ، ކަލޭމެން ދަރަންޏަށް ދިން އަސްލު ފައިސާ (ރައުސް މާލު) ލިބޭ ހުއްޓެވެ. އަދި ކަލޭމެން އަނިޔާކުރަން އަނިޔާވެރި ނުވާހުށިކަމެވެ. އަދި ކަލޭމެންނަށް ވެސް އަނިޔާކުރެވޭ ހިސާބުން އަނިޔާވެރި ކަމުގެ ކަމެއް ކުރުމަކުން ނުލިބޭހުރި ކަމެވެ". މިއާ މި އާޔަތުން އެނގޭ އެއްޗަކީ، ދަރަނީގެ މުދަލުގައި ދޭ ރައުސުލްމާލަށް ވުރެ އިތުރުވާ ކޮންމެ އިތުރުވުމެއް ރިބާ ކަމެވެ. އެއީ ހަރާމްވާ

9- معجمل وسيط331/1

10- سورة النحل 92

މަތި މިންވަރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ކިތަންމެ ގިނަ މިންވަރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ވެއެވެ. އެހެންވީމާ، އަދާކުރުން ލަސްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ދަރަންޏަށް ދޭ ފައިސާ ގެ އިތުރަށް، އަތުލަން ޝަރުޠުކުރުވިފައިވާ ކޮންމެ އިތުރު މިންވަރަކީ، އެއީ ރިބާ އެވެ."[11]

2.1 - الرباء ހުކުމް.

ރިބާވަނީ ކީރިތި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ ނައްސުން ހަރާމް ކުރައްވާފައެވެ. އަދި މުސްލިމުންވަނީ އިޖުމާޢުވެފައެވެ.

ޤުރުއާނުން ދަލީލު:

1- މާތްالله ވަނީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا "އަދި މާތްالله ވިޔަފާރި ހުއްދަކުރެއްވި ރިބާ ހަރާމް ކުރެއްވިއެވެ."[12]

2- މާތްالله ވަނީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ "އޭ އީމާންވި މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން މާތްالله އަށް ތަޤްވާވެރިވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނީ މުއުމިނުން ކަމުގައިވާނަމަ އަސްލުދަރަނިއަށްވުރެ އިތުރަށް ރިބާގެ ގޮތުން އޮތްބާކީ (ނުނަގާ) ދޫކޮށްލާށެވެ."[13]

ސުންނަތުން ދަލީލު:

1- ސަލަވާތާއި ސަލާމްލެއްވުން އިތުރު އެކަލޭގެފާނު ބަޔާނުގައި ކުރައްވައިފައެވެ. <اجتنبوا السبع الموبقات...وذكر منها...الربا.>[14] "ހަލާކު ކުރުވަނިވި ހަތްކަމަކުން ދުރުހެލިވާށެވެ. އޭގެތެރޭގައި ރިބާގެ ވާހަކަ ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ."

2- عن جابر- رضي الله عنه – قال : < لعن رسول لله – صلى الله عليه وسلم – آكِلُ الِّربا وَمُؤْكِلِهِ وَشَاهِدِهِ وَكَا تِبِهِ> وقال:< هُمْ سَوَاءٌ>[15] "ޖާބިރު ރަސޫލުﷲ ގެ ޙަދީޘުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "ރިބާއަތުލާމީހާ (ކާމީހާ)އަދާއި ރިބާދޭ މީހާއާއި އެކަމުގެ ލިޔެދޭމީހާއާއި އެކަމަށް ހެކިވާ މީހާއަށް ސަލަވާތާއި ސަލާމްލެއްވުން އެކަލޭގެފާނު ލަޢުނަތްލެއްވިއެވެ." އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. "އެމީހުން އެންމެން (ފާފަވެރިވުމުގައި) ހަމަ ހަމަ އެވެ."

---

[11]- ފަތާވާއިދާރާ ބޯހުރު ހިތައްރިބާ ބަޔާން(ފަތާވާއިދާރާ ބޯހުރު ހިތައްރިބާބަޔާން"އައްޝައިޚް ޢުސްމާން ޤަބަސާވީ"ތަރުޖަމާ: "އިސްމާޢީލް ނާޒިމް")

[12]- سورة البقرة275

[13]- سورة البقرة278

[14]- رواه مسام 145 –(98)

[15]- رواه مسام- |4093| 106 – (1598)

އިޖްމާޢުގެ <u>ދަލީލު.</u> ރިބާ ޙަރާމްކަމަށް މި އުއްމަތުގެ އިޖްމާޢުވެފައެވެ. الماوردى ގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ރިބާއަކީ ހުރިހާ ޝަރީޢަތެއްގައިވެސް ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ކަމެއްކަމަށް ބުނެވިފައިވެއެވެ."

3 - ބޭންކުފައިދާ ނުވަތަ އިންޓްރަސްޓަކީ ރިބާހެއްޔެވެ؟

3.1 – ރިބާއާއި، އިންޓްރަސްޓަކީ އެކައްޗެއް ނޫންކަމަށްބުނެ އިސްލާމީ ޢިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިން ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ވަރަށް އަޖައިބު ކުރުވަނިވި ދަލީލުތަކެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާތީ އެ ދަލީލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބައެއް ދަލީލުތައް ނަގާވާކަމަށްވަނީއެވެ.

އުންމަތުގެ ބައެއްޢިލްމުވެރިން ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރިބާއާމެދު ޚިލާފުތަކެއް ފެނުން އުފެއްދިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު 1930 ގައި ސީރިއާގެ ޢިލްމުވެރިއެއްކަމަށްވާ މަޢްރޫފް އައްދަވާލިބީ ގެ އަރިހުގައި ޤުރުއާނުގައި ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރިބާއަކީ ބޭންކުން ކުރުމަށް ދޭވާ ރިބާ (ރިބާ އަލްއިސްތިހްލާކް) އެވެ. އުފެއްދުމަށް ދޭވާ ލޯނަށް ނަގާ ފައިދާއަށް ނޫނެވެ.[16] މިއަށް ރައްދު ދެއްވަމުން ޝައުޤީ އިސްމާޢީލް ޑރ. ޝަޙާތާ ދިރާސާތު ފަވާއިދުން ބޭންކު ހިއްޔަތް ރިބާ ޙަރާމް މިފޮތުގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ "މި ވާހަކަ އަކީ، މި ވޯތޯ ދިޔަ ތާރަ ފެށުނުތަނުގައި، މުސްލިމް އެއްވެސް ފިޤުހުވެރިޔަކު ބުނެފައިވާ ވާހަކައެއް ނޫނެވެ. އަހަރެމެން އިސްލާމްދީނު ކުރިއުވުމުގެ ކުރީގައި މި ވާހަކަ ނުދެއްކޭނެއެވެ. މި ގޮތަށް މި ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ، ހަމަ ހަވާ ނަފްސާއި ހިތްވަރުތަކާއިގެ މައްޗަށް ބިނާވެ ހުރި، ދެއިދޭ ޝަރީޢަތް ނުވެ ނަފްސުވިސްނުންތަކާއިގެ މާނަ، ހަނިކަން ދެއިދޭ ކުރުމުގެ. މިވަގުތު ގޮތަކަށް އަވަހަށް ކުރާ މީހުންނާ ގެދު މާތް الله ނުކުރައްސަވާ ކަން ވަކި ކުރައްވާފައި ވެއެވެ :إن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنفُسُ މާނައަކީ: "އެ މީހުން އެ ތަބާވަނީ ހިތަކަށް އަދި އެމީހުންގެ ހަވާ ނަފްސު އެދޭ ގޮތަކަށް ކަމުގައި ގޮތެއް ނުވެއެވެ." (އަންނަޖްމު: 23) ރިބާގެ މާނަ މި ގޮތަށް ކުރުމަކީ ދީނުގެ ކަން، ބޮޑުގެ ސާބިތު އެބަފެނެއެވެ. އެހެން ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި ފެތިރިފައި އެއް ރިބާ އަކީ، ބޭންކުން ކުރުމަށް ދޭވާ ރިބާއެއް ނޫނެވެ. މިހެން ދަރަނި އަތުވައި އުޅުނު ކާފަރުން އެއްޗެއް ގަންނަކަން ނޫނެވެ. ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގެ މުއްސަނދި އެއްވެސް ޙަރައްބައެއްގެ ގޮތަށް، ވިޔަފާރި އަދިސް ކަނު އެއްޗެއް ގަންނަން ވެގެން ދަރަނިބެއް ދޫކޮށް އެއްޗެއް ނުވަތަ ބޭނުމުން ރިބާ ހާލުގައި ދަރަނި ދޫކުރެއް އުނިގަތައި ނެތެވެ. އަދި މިފަދަ ކަމެއް ހިނގާދިޔަ އެއް އެއި ނާދިރު ހާލަތެއްކަމެވެ. އެގޮ މަޤްސަދަކީ ބިލާދު ބިނާ ކުރުވާ ގިނަ ހާލަތުގައެއް ނޫނެވެ. އެ ޒަމާނުގައި ވެރިޔަކު ޖާމުއު ވެވައި އެތީ ރިބާ އަކީ، ވިޔަފާރީގެ ރިބާއެވެ." މިފަދައިންނެވެ. އަދި އޮރުގައި އަޚަބިނު އެމީހުންގެ އަޅުގައި ހުންނަފައިސާ ވިޔަފާރި ދެފިލާއަކަށް ދެމިބަކަން ދިރުވުމަށްވައްދައި، އެއްބަޔަކު ލިބެންޖެހޭ ފައިދާއާއި ކުރިން

<u>[17]</u>

[16]-research paper on <u>**“The RIba- Interest Equation and Islam: Re-examination of Traditional Arguments”**</u> Dr.mohamed umaru faroog Associate professor of economics and finance upper Iowa University – November 2005. P.5·ޖަންމާވިގެ މިފޮތުވާވަސް ފާރިސްތާނުގެ ކޮޅުން ބާޖިލް ކުރައްވާފައެވެ

[17]-ފަވާއިދުން ބޭންކު ހިއްޔިރިބާޙަރާމް "އައްޝައިޚް ދާސްތުރު ދެރަސާތީ" ތަރުޖަމާ: "އިސްމާޢީލް ނާޖީ

އެއްބަސްވެ ދިނުމެވެ. މިއީ ރިބާކަމުގައި ޤަބޫލުވާ ޖިހާދުވެރިވެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނިވެ މިއީ މިހާރު

ބޭންކުތަކުން މިދުނިޔާ ފެންނަކުދިއަވަސް ކަނޑަނޑާރުވެއެވެ. އަދި މިރިބާ ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާކަން

ޖެއްސެވި އަންނަވި ތަރިޖު ނަންގަވާފައިވެއެވެ. ކީރިތި ރަސޫލު ﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ބަސް

ބޭނުން ޙައްޤާނީ ބިނާ ޙައްދުނު މުއްޖިޒާތް ހިއްޖަވައި ކުރުއްތި ފަހުން މި ދުނިޔެއި ބާވަތެގެ ރިބާއެވެ.

ޙައްޖަތުލް ވަދާޢުގައި، ކީރިތި ރަސޫލު -ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ- ވަޙީ މި ފަދަ ރިބާ އަދި

އުވާލެވިފައިވާ ބާޠިލް އެއްޗެއް ކަމަށް ވިދާޅުވެފައެވެ. މި މާނަކުރުން ޙަދީޘް ކުރައްވާ : إنَّ ربَا الجَاهليَّة

مَوضُوع كُله وَأوَّل ربَا أضَعُه ربَا عَمِّي عَبَّاس بِن عَبدُ المُطَّلب މާނައަކީ: ޖާހިލިއްޔަ ރިބާ އަދި

އުވާލެވިފައިވާ ބާޠިލް އެއްޗެކެވެ. ފުރަތަމަ ކަނޑައަޅުވާ އެންމެ ފުރަތަމަ އުވާ ބާޠިލް މި ކުރައްވަނީ، ބޭނުން

ޙައްޤާނީ ޢައްބާސްގެ ރިބާ އެވެ."

ޑޮކްޓަރ އުމަރު މުޙައްމަދު ފާރޫޤު ބަޔާންކުރާ 1989 ގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިދާގެ ނިޒާމަކީ

ހައްސަސްކަމުގައި ބައިވެރިވާ އެބައި ބޭންކަށް ފައިސާ ޖެހިފައިވާ މުދަލެއް ދިނުމަކަށް ދައްކަމުގެ އެއްގަނޑު

ފަންޑުން ޖާގައި ހުރިހާ ރިބާގެ ސިފަ ކަނޑައެޅިފައިވާ ތާކު ބައެއް ވައްތަރުގެ އިސްލާމީ ނިޒާމް

ހުއްދަކުރައްވާފައިވެއެވެ. ހުއްދަކުރައްވާފައި ހުއްޓުއޮތުގެ ގޮތުގައި އެކަށައެޅިގެން ޖާބިތުކުރާ ދަށުގެ

އެފަދަ ފައިދާތަކާވެފައިވުން ނުވަތަ އެބަހުން ހުރި އަސްލަކުން ތިރީގެ އިސްލާމް ސަރުކާރުގަ

ބަލާބަލާ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި މިގޮތުން ތަކެތި ބޭންކުގައި ގަނޑުކުރާފައި ބަޔަށް ފައިސާއަށް

އެފައިސާގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އިތުރަކަށް ދޭވާ ފައިދާ ނުވަތަ އިސްލާމިކް އިސްލާމީ ދިނުގައި ހުއްދަކުރާ

ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[18] މިއަދު ޑޮކްޓަރު އިސްލާމީ ރިސޫލުގެ ޤަބޫލުކުރާ ދައްވާފައިވާ ކަލަނޑަރުބަޔާއިރު

ވިދާޅުވެފައިވަނީ ކަންތައް ސިފައިގައި ޔަތީމް ރިބާވަނީ ރިބާއަކަށްވެދާނެ، މިހާރުތަކުގައި ދައްކަމުން

ކުރާނެގޮތް ކަމަށް މިގޮތް ރިބާއަށް ދަރީބެހި ކުރުވާލަން ގެދުވެރިއަކަށްވާކަމެވެ. މިގޮތުރާކަނގައި ކުރަން ޖެހޭ

ކަމަށް ދައްކަމުން ކުރާ އިސްލާމީ ގެންޖެހޭގައި ބައިވެރިވާކަން މިހުނަރަށް ދަރީވަރޭ ޢާމް ނަމޫނާގައި

އެބައިމީހުން ބައިވެރިކުރުވާފައިވެ.

މިސްރުގެ އިލްމުވެރިއަކު ކަމަށް ސަނހޫރީ 1930 ގައި ޤުރުއާނުގައި މާނަކުރައްވާފައިވާ ހަމައެކަނި

ގެނބުނު ކަލުންކަމުގައި ބަހުސް ކުރައްވައިފައެވެ. މިސާލަކަށް އިބްނު ޤައްޔިމް ރައްދު ދެއްވާފައިވާ

މިޖަލައިއެވެ. " މިފަދަ ޖަމާކަން ރިބާ ސިފަކުރެއްވުން އެއީ، ރިބާއަކީ ދެފަހަރާ ހަރާމް ސިފައަކަށް

ނުވެއެވެ. ފިޔާ ފަނޑުދަން ރިބާ ނުކަންޏާ، ރިބާ ހުރިހާ ނުބައިފަރުވާއެވެ. އާއިލާގެ މަސްރަހަކީ ފެސް ދެނެން

ބޭނުމެއް ނޫނެވެ. މިގެ މިސާލަކީ މިއަދު އަހަރުގެން، "ފުރަތަމަ ވަސްބަވާލުން ފެސް މިހާގެ ފުރާނަ

ގެއްލުމާ މަސްއޫލިއްޔަތާ ދުރުކުރަން މަސައްކަތް ކުރަނީ " ! މިފަދައިން ބޭނުމެވެ. ހުރިހާ ބާވަތްތަކެއްގެ

---

[18]- research paper on **"The RIba- Interest Equation and Islam: Re-examination of Traditional Arguments"** Dr.mohamed umaru faroog Associate professor of economics and finance upper Iowa University – November 2005. P.5

މަސްލަޙަތުތަކާއެކަން ވެސް ނުބައްލަވާފިއްޔާއެވެ ބޭދު، މި އަދު ފުރިހަމަކުރައްވާ މި ބާވަތުގެ މަސްލަޙަތުތަކާއި، މިގޮތަށް

ސިފަކުރުމުގެ މާނައަކީ، އެހެން ބާވަތް ބާވަތުގެ މަސްލަޙަތުތަކާއި ހުރިހާ އަދި އެއް ދުވަހަކު މަސައްކަތް ކުރަން

ނުލިބޭ އެއްޗެކަށް ވެގެން ނުދެވޭ. އިސްލާމް ދީނުގައި އެއްކަލަ ބަރާބަރު ކުރުމުގައި ޝަރީޢަތް އުސޫލަކީ، ދިނަ

މިންވަރު ބަރާބަރު އެއްޗެހީގެ ކުޑަ މިންވަރު ވެސް ބަރާބަރު ކުރުމެވެ. އަދި ފައިސާދައްކާގެ ވައި ވަގުތުން ދަރުމަވެރި

ބަދަލު ކުރުމެވެ. ދެން އަނިޔާވެރިކަމުން، މަދު މިންވަރަކީ ކޮބައިހެއްތޯ؟ އަދި ދިނަ މިންވަރަކީ ކޮބައިހެއްތޯ؟

ދިނަ އިންސާފުގަ އެއީ މަދު މިނަވަރެއް ކަމަށް ބެލުނީ ޙައްގުވެރިކަމެއްތޯ؟ ބޮޑު އިންސާފުގަ އަޅާ ދިނަ

މިންވަރުއްކަމަށް ބެލުނީ ޙައްގުވެރިކަމެއްތޯ؟ މިކަމުގައި ގެންގުޅެން މިންގަނޑަކީ ކޮބައިހެއްތޯ؟ އަހަރެމެން

އާދަމްގެ ބޮޑުތަކުން މާނަ ނަގައިދިނަމަ "ދިނަވެގެންވާ ގޮނޑަކަށް ގޮނޑަވެގެންވާ ގޮތުގައި" ގެ މާނައަކަށް ވާނީ،

އަހަރެމެންގެ ސަޙީޙު މުޙައްމަދު ޢަބްދުﷲ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، ރަސޫލާ އިންސާފުވެރިވާށެވެ. އެހެނީ

"އަލްމުވައްޠާ" މިއީ ޤަވާޢިދު (ދިނަ ޙަވާލާކޮށް ބޭނުން ކުރާނެ ގޮތް) ކަނޑައަޅާފައެވެ. ޤަވާޢިދުގެ އެންމެ މަތީ ޙަވާލާ

ދިނުމެވެ. މިސާ އެންމެ ފަހަރަކު ވެސް އޮތީ އެއް ގޮތަކަށްދިނުމުގެ ވާހަކަ ހަމައެވެ. ފަހެ އަޅުވެސް މިހަކު

މިފަދައިން ބޭނުންކުރާށެވެ! ހަމަމުން ބަހައްޓަން މި ކަމަކީ، ރިބާގެ ޙުކުމް ސަރީޢާތު ނުވެސް ފަހަރަކުން

ކަނޑައެޅި ބޭނުމި ވަސީ ސޫރަތުލް ބަޤަރާގެ އާޔަތްތަކުން ކަމެވެ. އަދި އެއީ ޙަރާމްކުރި ފުރުޤާނުގެ އެންމެ

ފަހުން ބާވައިލެއްވުނު އާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން އާޔަތްތަކެކެވެ. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَذَرُواْ مَا

بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ * فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ

رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ މާނައަކީ : "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ކަލޭމެންނަށް

ރިބާއިން ވާ ބާކީ ކަމެއްގައި ވެސް ނަމަ ﷲ އަށް ބިރުވެތިވެ ދޫކޮށްލާށެވެ. އަދި ސޫދުގެ ބާކީހުރިން ބާކީ

ދޫކޮށް އެއްކަލަ، ހަމަ ދުވަހުން ތަޤުވާވެރިވާށެވެ. މިކަން ނުކޮށްފިނަމަ، ދެން ކަލޭމެންގެ

މުއްސަނދި ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ފަރާތުން، ހަނގުރާމަ އިޢުލާންކުރެވޭނެ ހުރި ކަމުގެ އިންޒާރު

ދިނިގެންނަ ހުރިކަމެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭމެން ތައުބާ ފުރިޤުނަމަ، ކަލޭމެންނަށް، ކަލޭމެން ދަރަނިޖެހި ދިން

ބަދަލުގެ ފައިސާ (ސޫދު ނުލައި) ލިބޭ ހުއްޓެވެ. އަދި ކަލޭމެން އަނިޔާކުރުމަކަށް ނުވާހުރިކަމެވެ. އަދި

ކަލޭމެންނަށް ވެސް އަނިޔާކުރާ ގޮތަކަށް އަނިޔާވެރި ކަމުގެ ކަންތައް ކުރެވިގެން ނުވާނެހުރި ކަމެވެ."[19]

މިގޮތަށް ބޭނުން އިންޞާފުވެރި ހުރިހާ އެއްބަސްވުމަކަށް ބައިންނަލް އަޤުވާމީ ސަރަޙައްދުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އިސްލާމީ

އިޤްތިޞާދުގެ މުޙައްމަދު ބައްލަވައިވެސް ދިއްކާއި ހުރިހާ ފަހަރެއްގައި އިޤްތިޞާދީ ގަވާޢިދު ވެސް ޢަމަލުކުރެވޭ

އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމުގައިވެސް ޢައްދުލުއްވަނީ ޢުމުރުގެ ބަދަލުތަކަށް ނަޒަރުކުރައްވާފައެވެ.

19-(ތަފާސީލަށް ބަލާ: "އިސްލާމީ ބޭންކިންގ" ތަފްސީރު ފުރުޤާނާ ޢަލްމިޔާތުގެ "އަލްޤަޟާޔާ ބިރުބާރާ" ދީނީ ޢިލްމު ފަރާއިދު)

އިންޖުރަސްބު ދެގޮތަކަށް ލިބެއެވެ. އެއްގޮތަކީ ބޭނުކަން ޖިލޮދު[20] ނުވަތަ ވަރަޤާގެ[21] ގޮތުގައި
ބޭނުކަންތަކާއި ބޭނުކަ ސާފުން އެކަމުންބެއްގައިގެކަންތައް ބަޔަށްބައިކުރަމާ އެއަށް އަހަރު ނިސްބަތުންތައް
އިންޖުރަސްބުގެ ގޮތުގައި ޖަސްޓިސްބާއް ދެރިންތެރެވެ.[22] **ދެވަނަ ގޮތަކީ** ބޭނުކުން ދަރަނި ދުކާރާއިރު
ދަރަނިސަން އިތުރުކަން ދިނުމަކަން ސަރުޖޫކަން ދެރިންތެރެވެ. މިކަމުގެ މައްސަލަ ހައްޤުތެރެ ހާދަން ބޭނުންނަމަ
ބޭނުކާ ހިނގާ ނިޔާމަށް ބަލާލުމުން އެކަން ވަރަށް ސަރިހަކާސް ސާފުވެގެންދާނެއެވެ.

ޝަރުޢު އިސްލާމް ޤުރުއާނު ފަރުސާނީ މިދަރުވަރާއިވެއެވެ. ޓެކްނިކަލް ތަފާސްގައި ދެގޮތަކަށް އެމީހުންގެ
ތަރުގައި ހާދި ވައިސާ މިތަހްރީކުރަމަށް ގޮވާލުމަކަށް ދިއުރުބަކަމާއި، އެއީ އެއްވަރަކީ ލިބޭނެބާ
ވައިދާ ކަރިންކަނޑެތަގައި ވައިސާ ދިއުރުމެވެ. އެބަހީ ތަނބުރާލިބާއިރު ދިންވައިސާގެ އިތުރަށް މިހާރުގެ
ބަހުން ބުނާނަމަ އިންޖުރަސްބުގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ ވައިދާގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އިންވެސްޓްމަންޓް ރިސްކުގެ
ގޮތުގައި އިތުރަށް ވަކިވަރެއް ކަނޑައަޅައި ދިނުން ޝަރުޢީކަން ދެރިންތެރެއްގެ ގޮތުގައި ދިއުރުމެވެ. މިއީ
ރިބާކަމަށް ޝަރުޢު އިސްލާމް ޤުރުއާނީ މިދަރުވަރާއިވެއެވެ. އެހެން ކަމަށް މިހާރު ކޮމާޝަލް
ބޭކަތަކުން އަދި ދިލިހަރުއާދޭގެ ބޭނުކުގެ އޮފް ފޮރެކްސް ދީ ފޯރިންކަރެންސީގެ ވައިސާ ދިނުމުގެ ކަރިން
އެވައިސާ އަބަދާ ދައްކާއިރު އަބަދު ދިނުމަށް ވަކި އަދަދެއް ނުވަތަ ޖަސްޓިސްބާއް ކަނޑައަޅައެވެ. އަދި
ހަމައެހެންމެ ޝެއާރު ޖީމަންބު ދެއްކުން ރަސްމީއަޅުގަނޑަމަ އެވައިސާ ގެނަވާ އިތުރުވަމުންދެއެވެ. މިއީ
ބޭނުކު ހިންގުމުގެ ޖަމާލުއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުކުތަކުން ބަލައިގަންނާވާ ނިޔާމުކަރެއެވެ. އެކަން ބޭނުކުތަކުގެ
މާލީ ހިސާބުތަކުން ވަރަށް ސާފުކަން އެގެންނެވެ.

އިންޖުރަސްބާއި، ރިބާގެ ތަފާތުވަން ބަލާއިރު އިންޖުރަސްބަކީ ވައިސާއެއް މިހާރު ދަރަނިސަން ދެއިރު އެއަން
އިތުރުކަން ދެއްކުމަން ސަރުޖޫކަން ދިނުމަންވަރު އިތުރަން ނަގާ ނުވަތަ ވައިސާ ޖީލެޓްކަން ބެހެއްޖުމަން
އެރައްސަކުމާފަން ވަކިވަރަކަން އިތުރުކާ ވައިސާއަން ބޭނުކިންގެ އިސްތިމާރުގައި ބޭނުންކާ
އިސްތިމާރުތަކާއެވެ. އަންއެކޮޅުން ރިބާގެ ޝަރުޢީ ތަފާރަތަން ބަލާއިރު ދަރަނިސަންދީ ވައިސާގެ
ރައްސަކުމާފަން އިތުކާ އިތުރުކުމަކީ ރިބާކަން އިސްލާމް ބައްސުންކުރުން އިސްތިމާރުތަކުން އެގެއެވެ.

[20]-(ޖިލޮދު) މި މުސްތަޤަބާ އަކީ ބޭނުކު މުސްތަޤަބާ އެކެވެ. ވަރަކާއްގައި ވާސް ޝަރުޢީ ފިޔާ މުސްތަޤަބާ އެއް ނޫނެވެ.(ފަހާއިދުލް
ބުނާނު ހިދާއިރަތުބާރަކާތު"އައްޝައިޚް ދާސުލުކް ފުރުސާތު"ތަރުޖަމާ: "އިސްލާމިކް ނޫރު")
[21]- އިސްތިމާރު ފިޔާރު ދަރަނިނަ "ވަރިޤާ" މި ނަމަ ދެވޭނެ ހަމަ އެކަނި އެއްމަނަ، ބޭނުކުތަކުން ކުއްޔަށް ދުކާރާ ޤަރުޒުތަކެވެ. އޭގައި ރާއްޖ ރާ
މިހާ ބޭނުން ވަރަކަށް ރާއްޖޭއި ރަނާއި ޖަވާހިރު ނުވަތަ މުހިއްމު ލިޔެކިޔުންތަކާ ބަހައްޓައެވެ. އޭގައި ހުނަނަ އެއްމަނާ ދެދު
މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާނީ ވާސް އެނާއެވެ. ބޭނުކަކީ މި ހާލަތުގައި އެ ފަރުޓަން އަމާނަތްތެރިވާ ފަރާތެކެވެ .ޖާމިނާ ފަރާތެއް ނޫނެވެ.
(ފަހާއިދުލް ބުނާނު ހިދާއިރަތުބާރަކާތު"އައްޝައިޚް ދާސުލުކް ފުރުސާތު"ތަރުޖަމާ: "އިސްލާމިކް ނޫރު")
[22]- މިކަން ކަނަވަރުކުރުމަން އިތުރުދަރިވަރުކަން ހާކަން ނުޖެހެއެވެ. ކަންމީ ކަމާސްއަރު ބޭނުކުއެގައި ސާފުން އެކަމުންބެއް ހުޅުވައި،
ވައިސާ އޭގައި ގަނޑުކަން ބެހެއްޖުމަންތަކާ ސަރުޖޫމަންބު ނަގާ އެޖީޓަވާ ބޭރުމަންއެގެންދާނެވެ. އަދި ވައިސާޝާއަރު ބޭނުކުންގެ
ތިއަރިއާއި ވައިސާ އުފައްދުމަން ގެންގުޅޭ ވަސީލަތްތަކާ ކަމަން ބޭނު ލިޔެވައިވާ ޓްރޮއިކަން އެގެއެވެ. (ޝަރީޢާ އިސްލާމް މި ފުރުޤާން
2011 އަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރު ވަނަ 3 ފަރު މިހަގައި ރިބާ ދެއްގައި މަހައްސުގެ މިވަގުގެ ޝަތުއްޝާއް އިޤުތިސާދު
www.quransmessage.com ސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރާވާ އެޓިކަލްގެ 5-ވަނަ ސަފުހާގެ ސާފުން އެކަމުންބެއްގެ ދަރުގައި
ލިޔެވައިވާ މައުލޫމާތުތަކުން އެކަމުންބަން އިންޖުރަސްބު ގެ ޖަސްޓިސްބާއް ދިނުމަށް މިގޮތަކަން އެގޭ.)

މުފައްސިރުން ބަޔާންކުރި ޤުރުއާނުގައިވާ ރިބާއަކީ، މިހާރުގެ ބޭންކު އިސްތިހާރާތުގެ ކަމަށްވާ އިންޓްރެސްޓް ވާކަން ދެކެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ ބޭންކުތަކުން ނެގޭ ޗާޖަސް ދަށްކަން އެއްބަސްވާ އިންޓްރެސްޓާ ޤުރުއާނާ ޚިލާފުގައި ކައިރުވުން ރިބާގެ ބާވަތެއްކަން ފަވާއިދުން ބުނެދީ ހިތަށްރިބާ ބަޔާން ގައި ޢުސޫލު ފެލްސަފީ މިފަދައިން ތިއްޔާވާއި ވުމުން ދެކެއެވެ. """"އަޙްކާމުލް ޤުރުއާން"" ގައި އަލްއިމާމް އަލްޖައްޞާޞް ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ. "އަރަބިން ކުރީ އުޅުނު އަދި އެނގޭ މީހުން ދަރަނީގެ ރިބާ މުއްދަތަކަށްޓަކައި، ދީ ފަރާތް އިތުރު ގޮތަކަށް އަދި އިތުރުވުން ޝަރުޠުކޮށްގެން، ދިނުމާއި ދިރުހަމް ދަރަހިމަކަށް ދިނުމެވެ." އައްޖަބީ ހާއި އައްރާޒީ ވެސް މިޔާ ގޮތަށް ވާހަކައެއް ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ."

އަދި އާދައިގެ ނުވަތަ ކޮމާޝަލް ބޭންކުތަކުގެ އަސާސީ މަސައްކަތަކީ މީހުން ބޭންކަށް ޖަމާކުރާ ފައިސާ ނަގައިގެން ދަރަނިޔަކަށް ދޫކޮށް އެއަށް ފައިދާ ނަގާގެންނެވެ. އެބަހީ ދަރަނީގެ މިޤްދާރުގެ ނިސްބަތުންނެވެ. މިއާ ޚިލާފަށް ހުޅުގެ އަދި ކުރުގެ ބަޔާނުގެ ދަތުރުތަކާ ކުރިއަށް ނަގާނެ ޙިސާބުތަކަށް ކަނޑައެޅެއެވެ. އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި މިބޭންކުތަކަށް އަޅާނުލައި ގަރުޒުވުމަކީ ބާރުލިބޭ މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާ ނުދެއެވެ. އަދި ކައްޗަކީ މީޓި ބާރުލިބުމެއް ނުވާނެއެވެ. މިކަންކަން ބޭންކުތަކުން ސުޓޭޓަސްތަކާއި ޕްރޮފިޓްތަކުން ދެކެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ ޤުރުއާނީ ނަޞްޞުތަކުގެ ވިދާޅުވުންތަކުގައި އިންޓްރެސްޓްގެ މަސްއަލައިގާ އިސްލާމީ އުސޫލުތަކުގެ ދިރާސާކުރަމުން މިޒާނުކަމަށް ނިސްބަތްވާގޮތް މަސްއަލައެއްކަމުގައި، މިކަމަކީ ދީން ޢަމަލީކުރުން އެކަމަށް ނިންމުމަށް ބިޔާ ވާސިލުކުރުމުގެ އެއްވެސް ހުކުމެއްގައި އޮންނަކަމުގައި، އަދި މިމަސައްކަތަކީ އެބަރި އިންސާފުގެ މަސައްކަތަކީ ހުކުމްދާރުކޮށް އެއްވެސް ބަރަކާތެއް އޮތްކަމެއް ނުވާކަމުގައި، އިންސާފުގެ ރިބާކަމުގެ މަސްލަހަތު އުސޫލުތަކުގެ އިލްމުވެރިންގެ އިޖުމާއު އޮތްކަމެއް ނޫނީ އެބަރިކަމުގެ ވިދާޅުވެފައިވާކަމަށް ސާބިތު ތަންތަނުން އަހުރެ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[23]

އިސްލާމީ ފިޤްހުވެރިންނާއި، އިސްލާމީ އިޤްތިޞާދީ އިލްމުވެރިން އިއްތިފާޤު ނުވަތަ އިޖްމާއުވާގޮތުގައި އިންޓްރެސްޓަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހަރާމް ކަމަށްވާގޮތައި ރިބާއާ އެއްގޮތް ހަމަހަމަކަމެއްކަމެވެ.[24] އަދި އެއްސިއްދީޤީގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ. "ހުރިހާ މަޛްހަބުތަކުގެ އިލްމުވެރިންގެ ރައުޔުގައި ރިބާއާއި، އުސޫރާއި، އިންޓްރެސްޓް އަކީ އިސްލާމްދީނުގައި ހަރާމް ކަމަށްވާގޮތަށް އެއްބަސްވެއެވެ."[25]

---

[23] -http://www.islamicvoice.com/april.99/economy.htm "Attempt to Justify Interest an Exercise in futility,"

[24]- Mabid Ali Al-Jarhi and Munawar Iqbal. "Islamic Banking: Answers to Some Frequently Asked Questions," http://irtipms.iskandertech.com/OpenSave.asp?pub=92.pd Islamic Development Bank, Occasional Paper No. 4, 2001.

[25]- http://irtipms.iskandertech.com/OpenSave.asp?pub=92.pd

ރިބާއާއި، އިންޓްރަސްޓަކީ އިސްލާމީ 04 މަޒްހަބުގެ ފުޤަހާއިން ވަރަށް ފަތުވާތައް އެކިވަގުތުގައި ބޮޑެތި އެކަށައަޅާފައިވާގޮތަށް އިއްތިފާޤުވެވަޑައިގެންފައިވާކަމާއި، އެކަން ފިޤްހު އެކަޑަމީގެ ރިސޮލިއުޝަން 10 (10/2) އިން އިތުރަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަން އެގޭއެވެ.[26]

"... މުސްލިމު އުންމަތުގެ އިޤްތިޞާދުތަކުގެ އިޖުތިމާޢަށް ބަލާއިރު ވަރަށް ސަޚުތު އަސަރުތަކެއް ގެނައީ ރިބާއާއި، އިންޓްރަސްޓާ ތަފާތުކުރެވިފައެވެ."[27]

ޑރ. ސަޢީދު ނަވާބު ހައިދަރު ނަޤްވީ ލިޔުއްވި "އިޒް އިސްލާމިކް ބޭންކިންގ ފްރީ ރިބާ" މިސުކޮޅުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ. "އިސްލާމިކް ބޭންކް ފައިނޭންސްގެ މުޢާމަލާތައް، ބޭންކުތަކުން މުޢާމަލާތުގައި މިނަގާ ބޭންކު އިންޓަރެސްޓަކީ ރިބާއެވެ."

އިސްލާމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބޭންކު އިސްލާމިކް ރިސާރޗް އެންޑް ޓްރެއިނިންގ އިންސްޓިޓިއުޓް އިން "ރިބާ ބޭންކު އިންޓަރެސްޓް އެންޑް ދަ ރޭޝަނަލް އޮފް އިޓްސް ޕްރޮހިބިޝަން" މިނަމުގައި 2004 ވަނަ އަހަރު ޝާއިޢުކުރި ފޮތުގައި "ދަ ރިބާ އޮފް ބޭންކު އިންޓަރެސްޓް" ގައި ބޭންކު އިންޓަރެސްޓް ހުއްދަ ކުރުމަށް ހުއްދަކުރާ ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރުމަށްފަހު އެއަށް ދަލީލު ރައްދުތަކެއް ފާހަގަކޮށްލުމަށްފަހު ނިންމާލައްވާ ނަތީޖާއަށް ބަލާއިރު "ޤުރުއާނުގައި ރިބާ ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާކަމާއި، ސުންނަތުގައި އެކަމަށް އަންގަވައިދޭ ބަޔާންތަކުގައި ރިބާއާއި، ފައިސާ ފައިދާދިނުމާއި ބަދަލުދިނުމުގައި ރިބާއާ ގުޅޭ ޙުކުމްތަކާއި، ހަރާމްކުރުމުގެ ތަފްސީލުތައް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، މިކަންކަން ޚާއްޞަ މުޅި އުއްމަތުގެ ތަރުތީބު އަދިވެސް ބޮޑުކަމާއި، ކިޔަވައިދިނުމުގެ ހަރުދަނާ ދަލީލު ޤާއިމުކޮށް ސާބިތުކޮށްދިނުމާއި، ފަރުދުގެ ދިރިއުޅުމާ އިޖުތިމާޢީ ދިރިއުޅުމުގައި ރިބާގެ ގެއްލުންތައް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއިން ބޭނުންކުރާ ބޭންކު އިންޓަރެސްޓަކީ ރިބާކަމާއި، މިޒަމާނުގެ ބައެއް އިޤްތިޞާދީ ރިބާއާއި އިންޓަރެސްޓަކީ ތަފާތު ތަޞައްވުރުތަކެއްކަމަށް ބުނާ ހުއްޖަތްތައް ދަލީލުތަކުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަމާއި، އެކަމުންގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ ބޭންކުގެ ބޭންކިންގ ނިޒާމު ދިރާސާކުރުމާއި، ބޭންކުގެ ބޭންކިންގ ނިޒާމުން މުގެ މައްސަލަތަށް ބަލާފައި މިހާރު އެކަށޭގެން އިސްލާމީ ބޭންކުތައް އުފެދުމުން މިބައިނަލްއަޤްވާމީ ނިޒާމަށް ފައިދާވެވަޑައިގަތުމެވެ."[28]

މިކަންކަން ފާހަގަކޮށް އޮތުމެވެ.

---

[26]- {iqbal and molyneux p. 9 IFC/2000} http://irtipms.iskandertech.com/OpenSave.asp?pub=92.pd

[27] -world.net/economics/economic_banking_01.htm http://islamic- Tariq Tariq al-Anjari “islamics and banking”

[28]-Islamic develop bank Islamic research and training institiute “Riba, bank intrest and the rational of its porohabition” Mohamed najatullah sidiqi visiting scholar research series jidda- Saudi Arabia P.63 & 64

ޑިޕޮސިޓް ފައިސާއަށް ބޭންކުން އިތުރުކުރާ ހުކުމް.

ފަވާއިދުން ބޭންކު ހިތައްރިބާ ބަރާބަރު މިފަދަގައި މުސްތަޤުބިލު މިބަޔަށް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް އަލިއަޅުވާލާފައިވެއެވެ. އެއަށް ބަލާއިރު ވަރަށް ހިކުމަތްތެރި އަސްލުތަކެއް ކަށަވަރުކޮށްދެއްވި ފުރިހަމަ އަށް ބާރުއަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު ހަތަރުގޮތަކީ އާންމު މިސާ ޑިޕޮސިޓް ކުރާ ޑިޕޮސިޓަކީ އިސްލާމް ދީނުގައި ވަކިފާގެ ގޮތުގައި ބަރަކާތް ބެހެއްޓުމާ ތަފާތު އަދި މިޑިޕޮސިޓް ފައިސާއިން އެހެން ފާއިދާކަށް ދަރަނި ދިނުމާއި، އެއާއިދުގައި ޖަމާކު ކުރާގޮތަށް ބަލާއިރު މިއީ ބޭންކަށް ދޭ ދަރަންޏެއްކަމެވެ. ހުޖަތުއްކަމަށް ބަލާނަމަ ކުރައްވާފައިވަނީ އެއީ ބޭންކަށް ފައިސާ ޑިޕޮސިޓް ކުރާ އެސްޓެންޑަރޑް ބަދަލު ސިޔާސަތު އެފައިސާއަށް ބޭންކުން ޖަމާކުރާކަމަށް، އެފައިސާއާއި އެއްވަރަށް ހަވާލުކުރާ އާންމުގޮތުގެ ގޮތުގައި ނުނަގަނޑުވާލައި، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި "ވަދީޢާ"(ކަރަންޓް އެކައުންޓް ދިނުން) އާ ބެހޭގޮތުން ދެކެލަވާ ވަކި މާނައެއް ދެއްވާފައި، އަދި އެއަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ހުކުމްތަކެއް ވެސްފާހަގަކުރެވެއެވެ. އޭގެ ތަފްޞީލުގައި: އެއްބަސްވެ ކަރަންޓް އެކައުންޓް ހަވާލު ކުރެވޭ މިހާ (މުވައްޒަފް) އެއާ ހަވާލު ވަނީ އެއީ އަމާނާތެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އެ އެއްބަސް ޖާމިނާ ގޮތަކަށް ނުނެވެ. އެގޮތުން އޭނާ އަތުގައި އެ މުދާ ހިފާޖަ ހަވާލުވެއްޖެ ނަމަ، ނުވަތަ ވަގަށް ނެގިއްޖެ ނަމަ، ނުވަތަ މިނުން ވެސް ގޮވަކަށް އެ މުދާ ހާލާކު ވީ ބަލައްޖެނަމަ، އޭނާ އެ ކަމާ މަސްއޫލުވާކަށް ނުޖެހެއެވެ. އެކަމަކު އޭނާ ޚިޔާނާތްތެރިވެ، ފަރުވާ ކުޑަކޮށް ކަމަކަށް ބޮޑުވާ ނަމަ މަސްއޫލުވާން ޖެހެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްލާމް ދީނުގައި ވަދީޢާ މިހާރު މުސްތަޢުމަލާތުގައި، ބޭނުން އިސްތިޢުމާލުވާ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ ޑިޕޮސިޓްއާ ތަފާތުވެއެވެ.

މިޢާމަލާތަށް ވާގަފަދައްކާ ބޭފުޅުން ބޭނުކަން ފާރި ފާ މިހާގެ ޚިޔާރަށް ވެސް، އެހާ އެ ދުރި ދަރަނިޖެއް ދުނިޔެ ކަމަށް ނަރާ ވާހަކަ އާއި އެތަކެއް މިލިއަން އަދި ފަހަރެއްގައި އެތަކެއް ބިލިއަން ހުރި މުއްސަނދި ބޭނުކަން އާދައިގެ މިހަކާ ދަރަނި ދަރަނި ކިޔަނިއަށް ބޭނު ސަލާމަތް އެހެއްދުވަނީ، ބޭނުކާއި ފާރި ފާ މިހާއާއި ދެމެދު އެނގޭ އަދިދާ ބަދަހި ބަދަލު ކުރުވާނެ ކަމުގެ ނުނެވެ. އަދި އޭގެ ސަބަބުން ބިނާވާ ޙުކުމްތައް ބަދަލު ކުރުވާނެ ކަމުގެ ވެސް ނުނެވެ. ޖ.ރ.ދައުލަތުގެ ފަރުސާތާ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[29]

މަޖިލިސް މަޖްމަޢު ފިޤްހުލް އިސްލާމީ (އަލ.ޤ.ސީ) ގެ 14 ވަނަ ބައްދަލުވުމުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގައި ޑިޕޮސިޓަށް ދޭވާ އިންޓްރެސްޓަކީ ފުރިހަމަ ބަރާބަރު ކުރުވިގެންވާ ރިބާގެ ބާވަތެއްކަމެވެ. "[30]

---

[29]-މަޖްލިސް މުއްޖަމުލް ފިޤްހުލް އިސްލާމީގެ 2003-16-11 ގައި ފެށިގެން ދާއިރާގައި ބާއްވާ ބައްދަލުވުމުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގައި މިހާރު މިނިސްޓަރު ކަރަންޓް އެކައުންޓް ބޭންކް (ބޭންކު އަދި ފެޑެރަލް ފަރަ ބޭންކް) ތަކުގެ އިދާރީ އުސޫލު ނުވަތަ އެބައިމީހުންގެ ފާއިދާއާ އިންޓްރެސްޓް މަންފާ ތަކުގައި ގެއްލުމާއި ފައިދާގައި ބައިވެރިވުން މަނާކުރާކަމަށް، އެފަދަ ބޭންކުތައް ޑިޕޮސިޓްގެ ގޮތުގައި ދަރަނި އެއްސޯފިހާރަކުން ނަގާކަމަށް، އެމިހުންގެ މުއާމަލާތުތައް ފާއިދާ ބޭންކުތަކަށް، އިޖްތިހާދީ ބޭނުންތަކުގެ ބޭނުމަކަށް ބަލައިލުމުގައި ފައިސާ ޖަމާކުރާ ފަރާތްތަކުން ޑިޕޮސިޓް ކޮށްފައި ހުރި ފައިސާއިން ދަރަނި ދިނުމާއި، އެދަރަނި އިންޓްރެސްޓާއެކު އަނބުރާ ހިސާބުން މަދުދުވަހުގެ ނުވަތައެވެ. އެބަހީ ހަމައެކަނި އެމިހުން ކުރާމުޢާމަލާތް ޑިޕޮސިޓް ފައިސާ ދަރަނިދެކޮށް ދިނުން އިންޓްރެސްޓް ނަގާފައެވެ.

[30]- Qarārāt wa Tawßiyāt Al-Dawrah Al-Rabi#at #Ashr li-Majlis Al-Fiqh Al- Islami (Decisions and conclusions of the fourteenth session of the Islamic Jurisprudence Council), Decision #133 (7/14), pp. 20-24

މިހުރިހާ ކަންކަމަށްބަލާއިރު ރިބާއަކީ ދަރަންޏަށް އިތުރުކުރާ އިތުރުކުރުމުގެކަމެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އިންވެސްޓްމަންޓަކަށްވެސް ދަރަންޏަށް އިތުރުކުރާ އިތުރުކުރުމުގެކަމެވެ. އެހެން ކަމުން ނަފާލިބުނުކަމުގައިވިޔަސް މިދެގޮތް އަދާކުރާ ވަޒީފާއި، ނަތީޖާވެސް އެއްކަހަލަކަމުގައި ވާކަން ބަހާނާ ހުރުމެއް ނުވި ބަޔާންކޮށްފައި މިހަކަން ސާފުވެއެވެ. ފުރުން އިންވެސްޓްމަންޓް އަދާކުރާ ވަޒީފާއި، ނުކުންނަ ނަތީޖާއަން ބަލާއިރު ރިބާކަމާމެދު އެއްވެސް ސަރުކާރުކަންތައް.◌ އަދި ހަމައެހެންމެ ޖަނަވާރުގެ ރިބަވީ ގޮތުގައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓަކީ ރިބާކަމަށް ބުނެވިދާނެއެވެ. ...

4- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު[31]

ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ބަލާއިރު މިޤާނޫނުގައި ފިޤުހުން މުޢާމަލާތުގައި ނަހީކުރެވިފައިވާ ނުވަތަ ހަރާމް ކުރެވިފައިވާ ރިބަވީ މުޢާމަލާތް ހުއްދަކުރެވޭކަން މިޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި "އެމް.އެމް.އޭގެ ހުއްދަ ހޯދުމަށްފަހު ދެނުވި އެއްވެސް ބޭންކަކުން ސަރވިސްޗާޖުގެ ގޮތުން ނަގައިގެން ނުވަތަ ސަރވިސްޗާޖެއް ގޮތުގެ އެއްވެސް ބަދަލެއް ޕްރިންސިޕަލް ނުވަތަ އިންވެސްޓްމަންޓް އަދަދާ ދައްކައިގެން ނުލާނެއެވެ."

އަދި މިޤާނޫނުގެ 25 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ގައި "އިންވެސްޓްމަންޓް ނުވަތަ އިންވެސްޓްމަންޓާ ނުލައި ފައިސާގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ޑިޕޮސިޓެއް ނުވަތަ އަދާ ދައްކަންޖެހޭ އެހެންވެސް ބާވަތެއްގެ ފައިސާ ބަލައިގަތުން."

އަދި 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "..... ލޯނުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް އާމްދަނީގެތެރެއިން ނެގުން، ....."

އަދި 28 ވަނަ މާއްދާގައި ކުރެޑިޓް ލޮސް ޕްރޮވިޝަން ހުއްދަކޮށްފައިވުމާއި، (ކުރެޑިޓް ލޮސް ޕްރޮވިޝަން އަކީ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަސޫލުދަރަނިތަކުން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއާއި ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެތެރެއިން އަސޫރު ދެއްކުމަށް ފައިސާއާއި، މިފަދަ ފައިސާއަކަށް ދެއްކުމުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ނުވަތަ ސަރުކާރު ...)

އަދި ހަމައެއާއެކު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގައި ފައިސާ ގެޓަހަރުތަކައި ބަހައްޓައިގެން އިންވެސްޓްމަންޓް ނެގުމަށްފަހު މިޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގައި ޑިވިޑެންޑް[32] ދޭދޭގޮތުން ބަހާނުކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން ހިމެނިދާކަން އެގެއެވެ.

މިހުރިހާ މާއްދާތަކުގެ ޒާތުކޮށްފައި ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުގައި އިންވެސްޓްމަންޓް ހުއްދަކުރާކަން އެގެއެވެ.

[31]- ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010

[32]- ޑިވިޑެންޑަކީ ފައިސާ ރައްކާކުރުމަށް ހެދޭ ސްކީމެއް އެވެ ... އިންވެސްޓްމަންޓް އުފުލުމަށް އެއްވެސް މުއާމަލާތެއް ނެރެވޭ ސްކީމް އެކަމުންބެހޭކަން ކުރާ ނަގެއެވެ.

ދެވަން ނަތީޖާ

ބޭންކު އިންވެސްޓިގޭޓިވް ރިޕޯޓިންގކަން ބެނާ ބޭރުގެން ގިނައެއް ނުނެރެއެވެ. ގޮތާއިމިކަލާމަތުދައްވެ. އަދި އެފަދަ ބޭރުގެންނަން ދެއްވާފައިވާ ރައްދުތަކުން ވަރަށްގިނައިން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިންވެސްޓިގޭޓިވް ރިޕޯޓަރުން ބޭނި އިންފޮރމޭޝަން، އެއްޗެއް އިންފޮރމޭޝަންގެ ވަސީލަތް ދަލީލާ ޖާގަ ދަލީލުތަކުން ދިމާވާކަމަށެވެ. ސަލާމަތް ދެކޮށްފައިވާ ރައްދުތަކާއި ވިސްނަމުން އެއްގޮތަކާއި ބޮޑެތި ހުރަސްތައް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ނަމަވެސް މިއަދުގެ ބޭނުންހުރި ބާރުވެރިކަމާ އެދުމަކީ ދިމާއުޅޭތަން މަދުވެގެން ނޫނީ ބޭރުގެން ޖަމާ ދާނީ ޖާގަ ލިބެން ހުރިހާ ވަރަކުން ވިސްނުމެއް ހަރުދަނާ ވެއްޖެނަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް ވާނެ ކަމުގައިވެސް ދެކެއެވެ. ފިޔަވަޅުތަކާއި ހިފަހައްޓާ ރައްކާތެރިކަމަށް ހަމަޖެހިގެން ހުޅުވިފައެވެ.

އަދި މިބާރުތަކުގެ މައިގަނޑު ހިމެނޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނޫސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރިފައިދާއަކީ ޕްރެސްކައުންސިލް ދަސްކުރުމުގައި ބޭނުންވާ ވަރަށް ބޮޑެތި ޕްރެސްކައުންސިލް ރިޕޯޓަރުން ހެދުމަށްފަހެވެ. އަދި ޖުމްލަ އިންވެސްޓިގޭޓިވް ޖާނަލިސްޓުން ބައިވެރިވެފައިވާ ޕްރެސް ރިޕޯޓުތަކުގެ ބަދަލުގައިވެސް ސަލާމަތް އެކަމަށް އިންވެސްޓިގޭޓިވް ރިޕޯޓަރުގެ ކަމުގައި ޕްރެސްއަކީ ރިޕޯޓަރު އެކަމާއި ގުޅުން ހުރި އެމީހުންގެ މަސްލަހަތަށް އަދި ވިޔަފާރީގެ ކުރިއެރުމުގެ ނުފޫޒު ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިއިން ބައެއް ޕްރެސްކައުންސިލްގެ ސިޔާސަތު ޕްރެސް ކައުންސިލްއާ މީޑިއާ ނަމަވެސް ނޫސްނެރެންތަކުގެ ދަށުން ވިދާޅުވެ ދިނުމުގައި ހުރަހަކަށް ވާކަން ދެކެއެވެ.

ބިލާބޮޑު އިންވެސްޓިގޭޓިވް ބަޔަކު ޖާގަދީގެން ބޭނުން ކުރިފައިވާ ނޫސްވެރިން އިންވެސްޓިގޭޓިވް ބިލާތީ ނޫސްވެރި ކަމުގައިވާ މަސްރަހުގައި އެނގިގެން ދަރަޖަ ބޭނުންވާ އިނގިރޭސި ފަރާތަކުން ވިޔަފާރިކުރާ އިންވެސްޓިގޭޓިވް މާހައުލު، މަދު ބާރެއް އަދާކުރާ ފަރާތެއް އެއްގޮތަކަށް އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ކޮށްފައިވާ ބޭނުމަކަށް ހިންގުމުގެ ނިޒާމު ބާރުގެ އަދި ބޭނުމުގެ ހިންގުމުގެ ނިޒާމު ނޫސްވެރި އެއްވެސް ނިޒާމް ފަރާތަކަށް ވިޔަފާރިގެ ބޭނުމުގެ ބަދަލުތަކަކީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެކަމަކު އެދިގެން ކުރާމާފަށް ކަމަކު ޖެހިގެން ކުރާ ފައިސާ އެހެން ފައިދާތަކަކީ ދަރަނިބޭނި އެފަރާތަށް އިންވެސްޓިގޭޓިވް އަޑުއުފުލުމަށް ފުރުޞަތެވެ. މިކަން ދިފާއީ ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު އަސާސީ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައި، ބޭނުމެއް ދަރަނި އެބައި ފާހަގަކުރާ ދުސްތޫރީ ނިޔާވަތް ބޭނުން ޖެހިގެންގެ ނޫނަކަށް ބަދަލުވާގޮތް ވެސް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ބައެއް ގޮތްގޮތުން ހާސިލުކުރުމުގެ ހިފަހައްޓަން ބާރުއެޅުމެވެ.

އެހެންކަމުން މިދާނާއި، ނޫސްވެރިއާ އުސޫލުން ބެލުމުން ވަރަށް ފަސޭހައިން މިސާލަކު ޖަމާވި ވިޔަފާރިކުރުން ދެކެއެވެ. މިއުސޫލުން އަދިވެސް ވަޒަންކުރުމުން ނެރުމުން ނަތީޖާއަކީ އިންވެސްޓިގޭޓިވް މަސްއޫލިއްޔަތު މާނައިގައި ތަޢާރަފު ނިމުނުކަމާއި، މިއީ ދަރަނިޖެހުން ދުވަހު އެދަރަނި ދިރާސާކޮށްދިނުމުގައި އަހަރެން އަދާކުރާ ދުވަސްތަކުން އެއްބަސްވާ މަޢުލޫމާތުގައި ސަރުކާރާ ޙައްޤު ޚިޔާލު ބާރުލިބިފައި ހޯދުމުގެ އެއްބަސްވުން އިދާރާއިސާއި ބައްޓަންކުރުމުގެ އިޞްލާޙުތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ސަލާމް ޚިޔާރު ބަލައިގަތުމަށް އެއްބަސް ކުރާ ބޭނުމުގައި ސަރަޙައްދު ވިސްނުމުގައި ޤާނޫނީ ބަލާއިރު ބާރުތަކެއް ހިފެހެއްޓުމެވެ. އަދި ފިޔަވަޅު ޖަމާޢަތް ކުރިއަރުވާ (ބޭނުން ސަރުކާރުގެ އެއްބަސްވުމުގައި ފިޔަވަޅު ބައެއް މަޢުލޫމާތު) ބޭނުމަށް އެބައިގަނޑު ފިޔަވަޅު ބަދަލު އެބައިގަނޑު ދަރަނިދިނުމަށް އެއަށް ފިޔަވަޅުތަކަށް އެބައިގަނޑު މާލިއްޔަތުގައި ދަރަނި ދިނުމަށް ޖަމާވެ ފިޔަވަޅު ބޭނުންކުރާފިޔަވަޅު ޖަމާވެ

ކުރިޔަރާތަށް ވަކި ނިސްބަތެއް ދިނުންކަމެއެވެ. ވުމުން ބޭންކު އިންޝުރަންސްޓީ ގުނަކާރު ކުއުންކަމުގައި ނުވަތަ އަދި އިތުރުކުރުންކަމުގައި ނުވާނެ ހަމައެއްގޮތުންވެސް އަދުގަނޑެކެށް ނުފެންނާނެއެވެ.

އެހެންކަމުން ނަތީޖާއަކީ ބޭނުކު ފައިދާ އެއީ ލޯނަށް ނަގާ އިންޖިނިއަރިންގ އަދި ސާރވިސް އެކައުންޓަށް ލިބޭ ފައިދާކަމުގައިވިޔަސް އެއީ ހަމަ ޝަރީޢަތުގައި ހަރާމް ކުރެވިގެންވާ ރިބާއެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބޭނުކު ހިންގުމުގެ ނިޒާމުއްގެ ގޮތުގައި ރިބަވީ މުޢާމަލާތު ހުއްދަކުރާކަން އެގެން ޤަވާއިދުން އެޤާނޫނުގައި އެގޮތުގައި ނުވަތަ ސޮއިކުރުމުގައި ނަހަމަވެސް ރިބާ ވަކި ހުއްދަ ކުރެވިގެންނުވެ. ވީމާ ޤާނޫނުން ނިޒާމުއްގެ ގޮތުގައި ދަރަނިޓަށް ފައިސާ ދިނުން އެދަރަނިން އިންޖިނިއަރިންގެ ގޮތުގައި ފައިދާ ނަގަން ހުއްދަ ކަންފައި އޮންނަ ޤާނޫނު އޮތުން ވަނަކަށް އިސްލާމީ ފައިނޭންސިންގ އުސޫލުތަށް ޤާނޫނު ތަރަހަށް ގެނައުމަކީ ހަމަވާ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.